

Tiivistelmä Raija Poutasen väitöskirjasta “Boys and girls as health-promoting actors – determinants of oral health-related lifestyle among 11- to 12-year-old schoolchildren”

TYTÖT JA POJAT TERVEYTTÄÄN EDISTÄVINÄ TOIMIJOINA

Taustaa ja tutkimuksen aineisto

Lapsi kehittyy terveyttään edistäväksi tai terveyttään kuluttavaksi toimijaksi kasvuympäristössään ja vanhemmilta näyttää välittyvän lapselle yksittäisten terveystottumusten lisäksi laajempi terveellinen tai riskejä sisältävä elämäntyyli. Väitöstutkimuksessa suunterveyteen liittyvää elämäntyyliä kuvasivat hampaiden harjaustiheys sekä makeisten, virvoitusjuomien ja ksylitolituotteiden käyttö. Hammasterveyden uhkaa kuvasi aktiivinen alkava reikiintyminen (”reiänalut”). Tutkimusjoukon muodostivat porilaiset (n=1691) ja raumalaiset (n=821) peruskoulun 5. ja 6. luokkien oppilaat ja heidän vanhempansa syksyllä 2001. Aineisto kerättiin kyselylomakkeilla ja kliinisillä tutkimuksilla. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää 11–12-vuotiaiden koululaisten ja heidän vanhempiensa suun terveyteen liittyvää elämäntyyliä ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä hampaiden reikiintymistä. Lisäksi pyrittiin selvittämään lasten ja heidän vanhempiensa suun terveyteen liittyviä tietoja, asenteita ja uskomuksia

Tuloksia

Tyttöjen elämäntyyli oli suotuisampi kuin poikien: vähintään kolme suositeltua suunterveyteen liittyvää tapaa oli 36 prosentilla tytöistä ja 21 prosentilla pojista. Vanhempien terveyskäyttäytyminen heijastui sekä tyttöjen että poikien elämäntyyliin, mutta tutkimuksessa havaittiin, että vanhempien malli vaikutti poikiin tyttöjä enemmän. Tämän lisäksi perheen keskustelutavat näyttivät vaikuttavan lasten terveyskäyttäytymiseen. Lapsilla, jotka tiesivät vanhempiensa hampaiden terveydestä, oli suotuisammat suunterveystavat kuin niillä lapsilla, jotka eivät tieneet, onko äidillä ja/tai isällä reikiä hampaissaan vai ei. Sekä lasten että vanhempien hyvät suunterveyteen liittyvät tiedot heijastuivat myönteisesti lasten terveyskäyttäytymiseen. Asenteista hampaiden harjaamisen tärkeys terveyden ja ulkonäön vuoksi liittyi tytöillä terveelliseen elämäntyyliin ja hampaiden harjaamisen tärkeys auktoriteettien vuoksi liittyi terveelliseen elämäntyyliin sekä tytöillä että pojilla.

Vanhempien huono suun terveys ja epäterveellinen elämäntyyli näkyivät usein lasten hampaiden alkavana reikiintymisenä. Myös niillä lapsilla, jotka olivat vastanneet ”en tiedä” kysymykseen vanhempiensa hampaiden kunnosta, oli useammin alkavia reikiä kuin niillä, jotka vastasivat tietävänsä, että vanhemmalla on tai ei ole reikiä hampaissaan. Niillä, jotka eivät uskoneet hampaiden säilyttämiseen koko elämän ajan ja joilla oli kielteisiä suun terveyteen liittyviä asenteita, oli useammin alkavaa reikiintymistä kuin niillä joiden uskomukset ja asenteet olivat myönteisiä. Lapsen epäsuotuisat tavat heijastuivat hampaiden reikiintymisenä.

Johtopäätöksiä

- Suunterveyteen liittyvän tiedon välittäminen sekä vanhemmille että lapsille on tärkeää.
- Vanhempien suun terveys ja siihen liittyvät tavat myötävaikuttavat heidän lastensa hammasterveyteen.
- Terveellisen elämäntyylin omaksumisessa sekä äidin että isän rooli on tärkeä.
- Kannustamalla vanhempia suotuisten suun terveyteen liittyvien tapojen omaksumiseen ja ylläpitämiseen on mahdollista edistää lasten terveellistä elämäntyyliä ja suun terveyttä.
- Opettajilla, lasten harrastusten ohjaajilla ja suun terveydenhuollon henkilöstöllä on hyvä mahdollisuus kannustaa lapsia terveellisten elintapojen omaksumisessa.